

Nr 278.

Av herr **Lindhagen**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige m. m.

Till riksdagen har överlämnats en proposition om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige m. m. Den är resultatet av ett mångårigt utredningsarbete. Under det att man i en tidigare lappmarkslagstiftning utgått ifrån, att betingelserna för renskötseln voro sådana, att icke allenast den befintliga renskötande lappstammen, utan eventuellt också dess tillväxt kunde erhålla nödig bärgning, ha förhållandena numera, av allt att döma, gestaltat sig på ett helt annat sätt, liksom åtskilligt ger vid handen, att lappolitiken för beredande av nödiga existensmöjligheter måste omläggas efter delvis helt nya linjer.

Genom 1919 års renbeteskonvention med Norge och på grund av den framskridande odlingen över huvud har lappfrågan, företrädesvis under det senaste decenniet, kommit i ett nytt skede, som i huvudsak kännetecknas därav, att renbeteslagstiftningen på ett nästan i ögonenfallande sätt strävar efter att med snart sagt alla till buds stående medel begränsa icke allenast antalet lappar, som skola komma i åtnjutande av de s. k. renskötselprivilegierna, utan i ännu högre grad renantalet, d. v. s. inkomstmöjligheterna. Sådan är andan i det nu avgivna förslaget till renbeteslag.

Av förklarliga skäl motse nu lapparna själva, åtminstone de mera försigkomna och ansvarsmedvetna, med viss oro den för deras vitala intressen vidkommande lagstiftning, som nu förestår statsmakternas slutliga prövning och avgörande. I deras eget organ »Samefolkets Egen Tidning» nr 4 1927 återfinnes på ledande plats en ingående redogörelse över det förslag, som ligger till grund för den nu avgivna propositionen. Det är ett missförhållande att lappfolket ej är representerat vid ett för dem så viktigt tillfälle. För min del skulle jag önskat, att kunna ägna propositionen en ingående granskning. Därtill har jag så mycket större anledning, som jag år 1898 inför högsta domstolen föredrog den då framlagda lapplagstiftningen samt därefter såsom medlem av norra landskommittén och annorledes varit i tillfälle följa utvecklingen och även under årens lopp framlagt motioner till lapparnas förmån och därvid även lyckats utverka en riksdagsskrivelse om att lapparna borde vara representerade i den senast tillsatta lappkommittén. Nu har jag inom motionstiden på grund av annat hopat arbete ej medhunnit mera än att infor dra yttrande från lappar som deltagit i kommittén samt därvid mottagit bifogade tidnings-

artiklar införda i »Samefolkets Egen Tidning». Med anledning av denna artikel och bekomna skrivelser tillåter jag mig därför att framställa fyra yrkanden, som ock synes mig överensstämma med de intentioner som lappfrågan tidigare och särskilt år 1917 bilagts mig.

Jag hemställer således, att riksdagen i anledning av propositionen nr 43 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige m. m. ville besluta den ändring i propositionen som i bifogade tidningsartiklar påfordras beträffande:

1) att tvångsåtgärderna i propositionens 39 § 3 mom. göras beroende av, att andra utkomstmöjligheter och jordupplåtelser beredas lapparna istället;

2) att de under §§ 41—44 åberopade bestämmelserna mildras i fråga om fjälllapparna i syfte att bereda dem mera likvärdig frihet med svenskarna och att vad särskilt skogslapparna angår, de ej underkastas enligt 43 § inskräntare restriktioner till förmån för renskötseln än som gälla för den svenska befolkningen i de angivna avseendena;

3) att hänsyn toges till det angivna önskemålet att i vissa fall lappar, som ej längre tillhöra lappby, dock fortfarande skola få i skäliga fall åtnjuta vissa av renbeteslagens förmåner; samt

4) att rätten att hava skötesrenar i annans vård i skälig mån bibehålles enligt nu gällande föreskrifter.

Stockholm den 16 mars 1928.

Carl Lindhagen.

Nytt förslag till renbeteslag.

Den 31 maj 1923 avlämnade 1919 års lappkommitté till Kungl. Maj:t förslag till lag om fjällrenskötsel, lag om skogsrenskötsel och lag om renmärken. Efter det yttranden över kommitténs förslag inhämtats och förslagen i och för kungl. proposition i ämnet inom socialdepartementet undergått nödig överarbetning, lät Kungl. Maj:t i maj 1924 inhämta lagrådets yttrande över de sålunda överarbetade förslagen. I avgivet yttrande förklarade emellertid lagrådet som sin mening, att de av lappkommittén avgivna förslagen, även i den form, vari de förelägo i den ifrågasatta propositionen i ämnet, tarvade en ytterligare, genomgripande omarbetning. Bland annat ansåg lagrådet, att den av kommittén vidtagna uppdelningen av renbeteslagen i två lagar, den ena för fjällrenskötsel, den andra för skogsrenskötsel, icke innebure några nämndvärda förtjänster. Å ena sidan hade uppdelningen medfört en mycket betydande förlängning av själva lagtexten, å den andra försvarade den överblickandet av skilligheterna mellan de för fjällrenskötsel och skogsrenskötsel givna rättsreglerna, när bestämmelserna för de båda kategorierna av renskötsel i det stora hela äro lika. Lagrådets anmärkningar, som i huvudsak avsågo den formella sidan av förslagen, ledde till, att propositionen i ämnet blev uppskjuten i och för verkställande av en omredigering av förslagen. Den 13 juli 1926 lät Kungl. Maj:t tillkalla en sakkunnig, förre landshövdingen i Jämtlands län Johan Widén, med uppdrag att verkställa en omarbetning av 1919 års lappkommittés betänkande. Denna omarbetning, vid vars utförande hovrättsrådet Hilding Forssman tjänstgjort som sekreterare, har nu slutförts och resulterat i ett av landshövding Widén den 30 september i år avgivet förslag till lag angående de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, tryckt i serien: *Statens officiella utredningar 1927:25, Socialdepartementet*.

I stort sett vilar det nya förslaget på det av lappkommittén avgivna betänkandet. I vissa delar ha dock även i sak avsevärda ändringar vidtagits, och formellt har kommitténs förslag undergått en genomgripande omredigering. Sålunda har dess uppdelning av ämnet i två särskilda lagförslag icke bibehållits, utan hava bestämmelserna för såväl fjäll- som skogsrenskötsel hoparbetats till en författning. Ovedersägligen har detta medfört, att det förevarande lagförslaget i fråga om koncentration, åskådlighet och klarhet äger företräde framför de tidigare förslagen.

Vår tids lapplagstiftning karakteriseras framför allt av strävandena att, med hänsyn till den framskridande odlingen och de på grund därav starkt beskurna renbetesmarkerna, så långt som möjligt inskränka reninnehavet och rätten att driva renskötsel till de aktivt renskötande samerna. Som ett led härutinnan stannade lappkommittén för en bestämmelse, som utsade, att renskötselförmånerna skulle tillkomma allenast den, vilken på grund av härstamning och med hänsyn jämväl till att han eller hans förfäder drivit renskötsel, »blivit såsom lapp kyrkoskriven». I det sedermera överarbetade förslaget, avsett till kungl. proposition i ämnet, uteslöts dock bestämmelsen om kyrkoskrivning och infördes i stället ett stadgande, enligt vilket i renbeteslagens bemärkelse den betraktades som lapp, »vilken är av lapsk härstamning». Lagrådet lär emellertid ha ansett, att denna bestämmelse var alltför omfattande, i det man kunde spåra lapsk härstamning snart sagt hur långt tillbaka som helst. Till synes i följd härav har i förevarande förslag stadgats, att rätten att driva renskötsel »tillkommer person av lapsk härkomst, såvitt hans fader eller moder eller någon av dessas föräldrar såsom *stadigvarande*

yrke drivit renskötsel eller biträtt i dylik näring». Därtill stadgas som oefftergivet villkor, att de lappar, som skola få driva renskötsel, eller i öfrigt äga åtnjuta renbeteslagens förmåner, exempelvis att hålla obegränsat antal renar, att betjäna sig av rätt till jakt, fiske och skogsfång i den utsträckning renbeteslagen medger m. m., skola *tillhöra lappby*, på samma gång i förslaget uttryckligen angives, *vilka* lappar, som få tillhöra lappby. De lappar, som *icke* tillhöra lappby, äga ej åtnjuta renbeteslagens förmåner i annan utsträckning än att hålla skötesrenar till ett antal av tjugu stycken, årskalvar ej inberäknade; när skäl föreligga kan dock länsstyrelsen tillåta hållande av ett högre antal renar, dock ej över femtio. Renbeteslagens övriga förmåner, rätt till jakt, fiske och skogsfång, åtnjutas däremot ej av den, som icke tillhör lappby. Då stadgandena om lappby, och särskilt föreskrifterna om vilka, som höra dit, framträda som det mest fundamentala i hela det föreliggande förslaget till renbeteslag, återgivas reglerna härom ordagrant här nedan, varvid särskilt framhållles att de gälla för såväl fjäll- som skogsrenskötsel. Särskilt betydelsefulla ord ha av red. kursiverats. Förslagets 8 § lyder:

Till lappby höra:

1) lappar, vilka såsom *stadigvarande* yrke inom lappbyn driva renskötsel eller biträda i sådan näring.

2) lappar, som förut på ett *stadigvarande* sätt inom lappbyn drivit eller biträtt i renskötsel men till följd av *ålderdom* eller *sjukdom* upphört därmed och *icke stadigvarande ägnat sig åt annan sysselsättning*.

3) hustru och hemmavarande barn till lapp, som här avses, ävensom onyundigt barn till avliden sådan lapp, ändå att de icke själva driva eller biträda i renskötsel.

Lapp, som ej tillhör lappby, äger icke begagna sig av de med rätt att driva renskötsel enligt denna lag förenade förmåner.

Av den återgivna paragrafen framgår sålunda, att den, som på grund av annan orsak än ålderdom eller sjukdom upphört med att driva renskötsel eller biträda därvid, icke längre tillhör lappby. Därmed äger han icke heller begagna sig av de med rätt att driva renskötsel enligt renbeteslagen förenade *förmåner*, nämligen att hålla ett obegränsat antal renar och att betjäna sig av jakt, fiske och skogsfång. På sin höjd äger lapp, som icke tillhör lappby, enligt särskild bestämmelse (50 § i förslaget) att, i likhet med svenskar i Norrbottens läns lappmarker, hålla ett — såsom redan nämnts — begränsat antal s. k. skötesrenar. Att märka är, att även den, som på grund av ålderdom eller sjukdom upphört att driva renskötsel eller biträda därvid, icke tillhör lappby, *därest han ägnat sig åt annan stadigvarande sysselsättning än renskötsel*. Därmed torde, även om det inte alldeles klart framgår av motiven, avses framförallt ålderstigna och sjukliga lappar, vilka sysselsätta sig med något slags jordbruk, samt s. k. fiskarlappar.

Det är svårt att förutsäga verkningarna av de föreslagna bestämmelserna, som med hänsyn till strävandena att begränsa reninnehavet — i stort sett måste anses ha fog för sig. I visst avseende inge de dock betänkligheter. I det fall att en lapp, utan att vara hänförlig till vare sig ålderstigna eller sjukliga, av ren fattigdom (brist på renar) upphört eller upphör med att driva renskötsel eller biträda därvid, skulle han enligt förslaget icke äga rätt att lägga ut några nät, hålla ett par getter eller betjäna sig av jakt och skogsfång till husbehov och nödortfölg bärning. I och med att han upphörde med renskötseln, skulle han icke få åtnjuta dessa rättigheter ens på sitt förra lappskattelandsområde eller renbetesland, ehuru han moraliskt och historiskt kunde känna sig lika berättigad därtill som de renskötande lapparna. Formellt anses visserligen redan gällande renbeteslag vara tillämplig allenast på renskötande lappar, men lagen torde dock aldrig ha äsyftat, att en person, som idkat renskötsel, men av en eller annan orsak blivit ekonomiskt blottställd, skulle förmenas att i fortsättningen på samma sätt som när han var

renskötande för nödortfölg bärgning betjäna sig av renbeteslagens förmåner. På grund härav har även en s. k. fiskarlapp hittills räknat med att hava ett stöd i renbeteslagens föreskrifter. Beklagligt nog ha bland annat de lapska ledamöterna i 1919 års lappkommitté, på vars lagförslag och motiveringar det förevarande förslaget i huvudsak vilar, icke ägnat tillräcklig uppmärksamhet åt det ovan behandlade fallet, dels på grund därav, att i lappkommitténs förslag till lagtext fallet inte så starkt framträdde, dels emedan man räknat med att genom vissa nyttjanderättsupplätelser kunna underlätta icke renskötande samers bosättning. I detta avseende lära också reglerande bestämmelser vara att förvänta. Då dessa upplätelser emellertid äsyfta en mera jordbruksmässig bosättning, är det inte alltid sagt, att en ekonomiskt blottställd och oerfaren nomad utan vidare kan avstå från sitt, om än så torftiga, hem på det viste (nomads bopålar), han nyttjade under sin tidigare renskötselperiod, och från fisksjön därinvid, för att i stället upptaga kampen för tillvaron på det område å annan plats, vilket upplätits för bosättning. I de fall då förutsättningar föreligga, komma nog sameh att betjäna sig av den utväg, som öppnats för mera fast bosättning, varom de hittillsvarande erfarenheterna om samernas övergång till bofasthet nog samt bära vittne. Så länge renskötsel förekommer, måste man dock alltjämt räkna med nomader i ytterst små omständigheter, vilka å ena sidan knappast äro kunna upphjälpas till att bli renskötande, och å den andra icke äga nödiga förutsättningar, varken personliga eller ekonomiska, att betjäna sig av de för jordbruksbosättning äsyftade markupplätelserna. Starka skäl tala för, att lagstiftningen icke bör beröva dylika medborgare den närmast till hands liggande möjligheten till nödortfölg bärgning, nämligen att, på sätt varit brukligt, betjäna sig av fiske. En sådan jämkning av bestämmelserna synes därför av behovet påkallad, att rena s. k. fiskarlappar icke förmenas att i samma utsträckning som renskötande sameh betjäna sig av renbeteslagens förmåner — ett medgivande, som torde kunna göras utan att man därigenom löper någon risk att uppmuntra ett slags fiskarlappproletariat.

Vi återgå till föreskrifterna om reninnehav, framför allt rätten att hava renar i vård hos annan. Det stadgades härom i 1919 års lappkommittés förslag, att den, som på ett *stadigvarande sätt* deltagit i renskötsel, ägde hålla ett obegränsat antal skötesrenar, då däremot den, som *icke på stadigvarande sätt* deltagit i renskötsel, ägde hålla allenast tjugu, efter särskilt tillstånd flera, dock högst femtio renar. I 50 § av det nu föreliggande förslaget stadgas, att de, som *tillhöra lappby*, äga hålla obegränsat antal renar, då däremot de, som *icke tillhöra lappby* äga hålla skötesrenar till ett antal av allenast tjugu för hushåll, dock att de efter särskilt tillstånd må innehåva intill högst femtio renar. Jämför man dessa bestämmelser med ovan återgivna stadganden om, vilka personer som äga tillhöra lappby, finner man sålunda, att de same, som av annan orsak än ålderdom eller sjukdom upphört att driva renskötsel, vilka enligt 1919 års kommittés förslag ägde hålla ett obegränsat antal renar, nu i fråga om rätten att hava skötesrenar kommit i ett väsentligt ofördelaktigare läge. I sak har sålunda här vidtagits en ändring, som i avsevärd grad minskat samernas möjligheter att hava renar i annans vård. Under fem år räknat från lagens ikraftträdande skola emellertid sameh bibehållas vid dem *nu* tillkommande rätt att ha renar i annans vård. Vi överlämna åt sameh att själva avgöra, huruvida bestämmelserna, som förestavats av det allmänna strävandet att överhuvud begränsa reninnehavet, äro ägnade att inge större betänkligheter.

Det förevarande förslaget lägger inga hinder i vägen för samerna att vid sidan av renskötseln idka hemmansbruk, en fråga, som alltsedan 1917 varit föremål för uppmärksamhet, och vilken i lappkommitténs förslag till lag om

fjällrenskötsel föranledde en bestämmelse, att i det fall hemmansbruk förekom vid sidan av renskötsel, anmälan därom skulle göras till länsstyrelsen, som ägde pröva varje fall och vidtaga nödiga åtgärder, därest renskötseln på grund av hemmansbruket försumrades. I nu förevarande förslag har föreskrifter härom uteslutits, under motivering att en sådan anmälan stöde i strid med samernas urgamla rätt att driva renskötsel. I stället har det nya förslaget i vida större utsträckning än kommitténs åt länsstyrelserna lämnat befogenhet att ingripa reglerande. Länsstyrelsen skulle sålunda icke allenast äga att, i enlighet med kommitténs förslag, åt försumliga renskötare utdela varningar och föreskriva viten, utan även erhålla befogenhet att, om så påfordrades förordna, *dels* att en försumlig renägares renar skulle överlämnas i vård hos annan renskötande lapp, *dels* att den försumliga renantalet skulle minskas genom försäljning av renar, levande eller nedslaktade, *dels* att, där länsstyrelsen funne den försumlige olämplig att vara renvårdare, förklara honom förlustig rätten att vidare driva renskötsel. — Oavsett förekomsten av försumlighet äger länsstyrelsen förordna om nedslaktning, nämligen i det fall att renantalet i en lappby är för stort och det icke kan beredas utrymme i annan lappby. Med undantag av bestämmelsen om tvångsslakt av försumlig renskötande lapps renar, vila dessa bestämmelser i huvudsak på 1919 års lappkommittés förslag, och på den därav föranledda lagen av år 1925 angående minskning av renantalet inom lappby.

Ett mycket viktigt problem är frågan om utkomstmöjligheter för icke renskötande lappar.

Inledningsvis har framhållits huruledes lapplagstiftningen numera strävar efter att i största möjliga utsträckning icke allenast inskränka antalet personer, som skola komma i åtnjutande av renskötselförmånerna, utan även i lika hög grad att begränsa renantalet, i vilket senare avseende länsstyrelserna och den övriga tillsynen över lappväsendet mer än någonsin förut i lagen utrustats med maktmedel. Redan 1917 års lapplagstiftning äsyftade en inskränkning. Härtill finnes numera, enligt det nya förslaget motivering, ytterligare skäl. Genom 1919 års konvention med Norge skedde ej oväsentliga inskränkningar i rätten att föra svenska renar på bete i Norge. Såväl dessa inskränkningar som andra omständigheter — heter det — hava medfört, att betestillgången för närvarande icke är tillräcklig för det befintliga antalet renar, varför särskilda åtgärder måst vidtagas för att nedbringa detta antal. I följd härav anses en begränsning av rätten att driva renskötsel numera icke kunna undvikas. Å andra sidan konstateras, att den renskötande folkstammen är i tillväxt och sålunda för sin bärgning egentligen skulle vara i behov av ett större antal renar, än vad betesmarkerna och omständigheterna i övrigt tillåta. Så långt betänkan det.

De faktiska förhållandena ge sålunda otvetydigt vid handen, att samernas bosättningsfråga med nödvändighet måste upptagas till ingående behandling. Om denna fråga löses på ett rätt sätt, något som med hänsyn till vart lands möjligheter icke torde kräva alltför stora uppoffringar, skall man i underlättandet av samernas bosättning säkerligen komma att förfoga över ett vida effektivare och naturligare medel till avhjälpande av förmenta olägenheter i renskötseln, än i bestämmelser om tvångsåtgärder. Sadana framstå alltid som mer eller mindre motbjudande, särskilt om de nedbringa de nuvarande existensmöjligheterna utan att samtidigt sörja för andra utkomstmöjligheter i stället. Lappkommitténs förslag kände icke till så rigorösa bestämmelser. Inför de starka påtryckningar, som sedermera utgått från de norrländska länsstyrelserna, har det nya förslaget nödgats skärpa lappkommitténs regler.

Betecknande är, att den närmaste tillsynen över renskötseln endast kräver medel och befogenhet att inskränka en näring, men icke ha ett ord till övers, huru man åt människorna i stället skall bereda utkomstmöjligheter.

I lappkommitténs åligganden ingick bl. a. att även pröva frågan om utkomstmöjligheter för icke renskötande lappar. På grund av den begränsade tid, inom vilken kommitténs arbeten skulle vara slutförda, blev emellertid detta för hela lappbefolkningen så ytterst vitala spörsmål varken mera ingående prövat eller slutligt behandlat. Behandlingen av frågan föranledde dock vissa förslag, i huvudsak hämtade ur 1917 års proposition, vilka gingo ut på, att av Konungen å kronomark skulle avsättas områden till upplåtelse för bosättning åt lappar, vilka idkat renskötsel men, utan att vara helt arbetsodugliga, likvisst i följd av *ålderdom* eller *sjukdom* icke kunde fortsätta därmed; dock skulle upplåtelse ej ske åt den, som uppenbarligen komme att sakna utväg till nödortftig bärgning.

I det förevarande förslaget ha hithörande bestämmelser uteslutits, enär de icke ansetts tillhöra sådan lagstiftning, som omtalas i § 87 regeringsformen. I annan form lära dock regler härutinnan vara att förvänta, i vilken utsträckning känna vi ännu icke till, och vi kunna därför icke närmare redogöra för desamma. Men oavsett vilka bestämmelser som kunna förväntas, kan dock med skäl ifrågasättas, huruvida icke renbeteslagen även för dem är den rätta platsen. Några formella hinder härför ha icke tidigare ansetts föreligga. Tager man hänsyn till å ena sidan den renskötande folkstammens tillväxt och lapparnas ökning överhuvud, å andra sidan lapplagstiftningens strävan att kringskära rätten att innehava renar, att nedbringa renantalet och att överhuvud med alla medel hålla renskötselnäringen inom trängsta möjliga gränser, lär man icke längre komma ifrån att ett understödjande och underlättande av samernas bosättning är en förgrundsfråga av allra vitalaste art, vilken på det starkaste sammanhänger med renbeteslagstiftningen och ansluter sig till denna på ett så intimt sätt, att den i lagen åsyftade inskränkningen av villkoren för renskötseln med nödvändighet måste göras beroende av att tillfredsställande möjligheter till bosättning för lapparna skapas. Det kan omöjligt vara förenligt med modern lagstiftning, särskilt i frågor av förevarande slag, att i lagen övervägande sörja för medel till nedbringande av en livsviktig näring, utan att samtidigt sörja för, att reglerna härom kompletteras med och *göras beroende av bestämmelser*, som verka reglerande i positiv riktning — d. v. s. i detta fall trygga samernas övergång till ett annat yrke, då ju omständigheterna äro sådana, att renskötseln icke kan tillåtas utveckla sig i den utsträckning, att den i proportion mot folkökningen kan fylla behovet av nödig bärgning.

De lapska ledamöterna i lappkommittén, vilka alltid i sin mån bära ansvaret för den förestående lapplagstiftningen, ha — med insikt om odlingens större företräden framför renskötseln — icke sökt trotsa eller lägga hinder i vägen för den åsyftade inskränkningen i villkoren för renskötselnäringen; i bästa fall ha de sökt bromsa, där det oundgängligen syntes nödvändigt. Men de ha naturligen då i stället räknat med ett desto varmare beaktande av här berörda spörsmål, som av skäl, vilka redan nämnts, tyvärr icke hann uttömmande prövas av kommittén. Även ur synpunkten, att lapparna så grundligt och lätt som möjligt böra göras förtrognas med reglerna rörande underlättande av den samiska bosättningen, vore det förtjänstfullt, om de komme att återfinnas i renbeteslagen.

Med detta överlämna vi åt sameh. att, var i sin stad, överväga hithörande frågor.

Renbeteslagstiftningen föremål för prövning vid årets riksdag.

Kungl. proposition i ämnet avgiven.

Det händer icke ofta att frågor rörande sameh tilldraga sig någon större uppmärksamhet. Det är vanligtvis frågor, som stå utanför dagshändelserna och storpolitiken, såvitt man inte skall tala om lappfrågan som politik, ehuru den icke avgöres vid valurnorna. Vårt folk är för litet, för att det skall kunna bygga på valurnor, icke ens ett opinionsmöte i en krävande och skickelsediger stund är möjligt att åstadkomma; därför måste vi uteslutande lita på den inre övertygelsen och på det rent mänskliga, så långt detta har rejong i denna vår ofullkomliga värld.

Vart tionde år, kan man nästan säga, har lappfrågan i regel återkommit och då tilldragit sig uppmärksamhet icke allenast hos regeringen utan även hos den andra statsmakten, riksdagen. I år är en liknande händelse att motse. Så långt vi kunna överblicka kommer med avseende på lappfrågan år 1928 att för eftervärlden framstå som ett i många avseenden historiskt år, vars händelser dock tillkommer eftervärlden att närmare bedöma.

De under många år pågående utredningarna och lagstiftningsarbeten, vari sameh själva delvis haft säte och stämma, ha nu slutförts. Det är i huvudsak utredningar rörande två kulturer, som sammanträffat, renskötseln å ena sidan och jordbruk och bofasthet å den andra. Att utjämna klyftan mellan dessa vitt skilda näringsfång utgör ett av den förestående lapplagstiftningens föremål. Av sakförhållandet, att det ena näringsfånget nödgas begränsas och vika för det andra, har kravet uppstått på kompensation; därför förekommer numera även en s. k. lapparnas jordbruksfråga, som utgör den andra springande punkten och desslikes är föremål för lagstiftning. På annan plats i detta nummer återfinnes en ingående redogörelse härom.

Det förslag till renbeteslag, för vilket vi ingående redogjorde i nästföregående nummer av S. E. T. har nu resulterat i en Kungl. Maj:ts proposition nr 43 med förslag till lag angående de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, vilken proposition i dagarna avlämnats till riksdagens slutliga prövning. Huruvida den avgivna propositionen från riksdagsmannahåll i något avseende kommer att föranleda motion är i skrivandets stund — den 8 mars — ännu icke känt. Motionstiden utgår den 15 mars.

Frånsett smärre ändringar och tillägg, företrädesvis av formell natur, villar den avgivna propositionen i sak på det av förre landshövdingen Johan Widén avgivna förslaget, som i sin tur — såsom tidigare nämnts — är byggt på de av år 1919 års lappkommitté avgivna betänkanterna. Då vi redan i föregående nummer redogjorde för de grunder, varpå den avgivna propositionen grundar sig, är det överflödigt att här ingå på någon närmare redogörelse. Vi skola här endast stanna för ytterligare några erinringar, som förbisågos i den tidigare redogörelsen över förslaget.

Sedan 1917 har bl. a. frågan om lapparnas bostäder tilldragit sig avsevärd uppmärksamhet och föranlett förslag till vissa bestämmelser — 41—44 §§ i den kungl. propositionen — i huvudsak gående ut på att, i den mån för renskötseln drivande erfordras, lapp äger rätt å område inom lappmarkerna eller å renbetesfjällen i Jämtlands län, där han äger uppehålla sig med sina renar, på därom gjord ansökan lämnat tillstånd uppföra stuga eller därmed jämförlig bostadsbyggnad, under förutsättning dock att lapparna, vilka med renar äga uppehålla sig å trakten, skola höras, varjämte ej mindre skall tillses, att byggnaden förlägges å plats, som med hänsyn till rensköt-

seln å trakten och andra förhållanden är lämplig, samt att byggnaden icke göres större än för dess ändamål av bostad åt lapp, som driver renskötsel, är nödigt. I samband härmed äger lapp, som ägnar sig åt renskötsel, på därom gjord ansökan lämnat tillstånd och sedan lapparna, vilka äga uppehålla sig med renar å trakten, hörts, även upptaga odling av mindre omfattning. Tillstånd härtill lämnas emellertid endast där odlingen finnes icke vara till hinder för renskötseln och sökanden ej kan antagas genom odlingens nyttjande komma att eftersätta värden om sina renar. De föreslagna bestämmelserna gälla undantagslöst för såväl fjäll- som skogslappar. Slutligen må nämnas, att fjälllapparna utom renar å kronomark icke äga föra på bete annan boskap än getter till ett antal av högst fem stycken.

Här relaterade bestämmelser, som på en utomstående måhända verka mer eller mindre adiaföra, ha från svenskt håll, företrädesvis den närmaste tillsynen över renskötseln, ursprungligen förestavats bl. a. av den åsikten, att även den primitivaste lilla stuga och anspråkslösaste odling allenast vore ägnad, att lapparna på grund därav eftersätta värden av renarna. Ur lapsk synpunkt ha bestämmelserna i fråga biträtts huvudsakligen på grund därav, att man velat förebygga, att lapparna å trakten ovan den s. k. odlingsgränsen på måfå utan tillräcklig urskiljning företaga ansatser till bosättning å sådana platser, där anläggningen varken gagnar renskötseln eller en mera ändamålsenlig bosättning. Detta i förbigående nämnt, för att med några ord belysa bestämmelsernas uppkomst.

Odlingar, varom här är fråga, inskränka sig för renskötande fjällappar på sin höjd till ett litet potatisland. Mer kan det just inte bli tal om, i tanke på bestämmelser om ett nötboskapsbelägg — oavsett odlingar — på högst fem getter. För skogslapparna innehålla bestämmelserna något mera, ett större eller mindre potatisland, någon ko, obestämt antal små få, företrädesvis getter, eller ungefär liknande, vad som förekommit och på sina håll fortfarande förekommer på ett typiskt s. k. skogslapp-viste med numera i regel timrade stugor och smärre odlingar.

För trakter ovan den s. k. odlingsgränsen och å renbetesfjällen i Jämtlands län ha givetvis de stadgade bestämmelserna i stort sett berättigande och av behovet påkallat; men å trakter nedom odlingsgränsen, sålunda närmast med hänsyn till skogslapparna, är det önskvärt att bestämmelserna i delar, som avse begränsningar till förmån för renskötseln, böra utgå på grund därav, att å dess trakter upptagande av odlingar i allmänhet icke äro beroende av några föreskrifter, som ömma för eller åsyfta något hänsynstagande till renskötseln, än mindre att lapparna skola höras. Under sådana förhållanden är det icke allenast principiellt oriktigt utan tillika omotiverat att för den handfull odlingar, varom här är fråga, för lapparna stadga restriktioner, som icke tillämpas beträffande odlingar i allmänhet. Av allt att döma måste det tillskrivas ett förbiseende, att de föreslagna restriktionerna överhuvud kommit att avse även skogslapparna.

I övrigt ha vi fortfarande anledning att fasthålla vid de synpunkter och önskemål, som vi inför denna för vårt folk så allvarliga lagstiftning — med anledning av det nya förslaget till renbeteslag — kände det maktpåliggande att utveckla i nästföregående nummer av Samef. E. Tidning.

